

VÝSADKOVÁ ÚDERNÁ ČINNOST ZPŮSOBEM ZABEZPEČENÍ AKTIVITY OBRANY

Jedním z hlavních směrů rozvoje taktiky a operačního umění pozemních vojsk je přetvoření tradiční pozemní činnosti na vzdušné pozemní, tím jde o její přechod do třetího rozměru.

Pozemní síly získají schopnost působit pomocí vzdušného prostoru s využitím vrtulníků od spojovacích typů počínaje přes lehké a střední dopravní, až po bojové na protivníka tzv. vzdušnou pohyblivostí.

Vybavení vojsk potenciálního protivníka moderními prostředky ničení, řízení palby a velení vojskům rozhodně zvyšují jeho možnosti působení na naše vojska, nutí nás hledat optimální způsoby boje s ním. Tyto objekty (cíle) se budou zpravidla nacházet mimo účinný dosah dělostřelectva, ale použití raket nebo letectva může vést v mnoha případech k tomu, že nebudou vyřazeny z boje.

Pokud je možné hodnotit zkušenosti současných válek a místních konfliktů, lze dojít k závěru, že nejúčinnější může být zasazení malých útvarů vrtulníků. Zvláště vycvičené vševojskové útvary (jednotky) využívající vrtulníků vedou prudké a pro protivníka překvapivé vzdušné údery na určitý objekt s cílem ho zničit nebo umlčet. Po splnění úkolu překvapivě ustupují z boje, využívají vrtulníky, aby udeřily na jiném místě a v jiném čase.

Jedním z operačně taktických požadavků kladených na obranu je také její **aktivnost**.

Současné teoretické úvahy, které vycházejí z historických zkušeností, svědčí o tom, že protiúder a protiútok jsou projevy nejvyšší aktivity v obraně. Není nic zcestnějšího.

Samozřejmě, protiúder a protiútok jsou projevem aktivity obránce, ale ne největším. O tom svědčí velká pravděpodobnost překvapení protivníka, převzetí iniciativy v určitém místě a čase, získání ženijně připraveného terénu, narušení útoku protivníka atd.

Obránce bude zpravidla slabší a každý nezdařený útočný pokus může toto oslabení prohloubit ještě více. Protiúder nebo protiútok je nejčastěji posledním trumfem v ruce velitele, proto také rozhodnutí o jeho uskutečnění musí být uvážené a hluboce promyšlené, jeho vlastní provedení musí být protkáno novými nápady a způsoby vedení boje, které protivníka překvapí. Příkladem je i výsadková úderná činnost (VÚČ).

Výsadkový úderný útvar na úrovni armády v síle do zesíleného pěšího praporu a výsadkové úderné jednotky (skupiny) na stupni divize silou do zesílené pěší rot, které jsou uzpůsobeny k přepravě vzduchem v krátké době na velkou vzdálenost, schopné rychle splnit úkol a znovu dosáhnout pohotovosti k působení na jiném směru by umožnilo armádě a divizím zvýšit možnosti v oblasti udržování iniciativy v operaci. Tím by Clausewitzovo tvrzení, že rychlý a rozhodný přechod do útoku – zářícího meče odplaty – je nejskvělejším okamžikem obrany, našlo uplatnění v podmínkách současného pojetí vedení boje a bojové činnosti. Právě takovým

„mečem“ může být vedená výsadková úderná činnost uskutečňovaná náhle vytvořivšími se výsadkovými údernými útvary, jednotkami ze vševojskových útvarů.

Výsadkové úderné útvary a jednotky, které jsou určeny k boji proti důležitým objektům (cílům) v sestavě protivníka metodou vzdušného úderu, mají za úkol některé z nich ovládnout a udržet je až do doby příchodu vyčleněného útvaru nebo hlavních sil.

Na rozdíl od klasického výsadku dostává výsadkový úderný útvar nebo jednotka zpravidla více než jeden úkol, který má splnit v týlu protivníka, nebo také úkol, který je plněn na několika místech.

Hlavním prostředkem vedení bojové činnosti výsadkovými údernými útvary a jednotkami jsou výsadkové úderné vrtulníky.

V obraně může být výsadková úderná činnost využita pro splnění rozličných úkolů. Na základě zkušeností, které byly získány na divizním cvičení Orion polské armády u Slezského vojenského okruhu, na němž byly prakticky procvičeny možnosti uskutečnění operačních a taktických úkolů s využitím výsadkových úderných jednotek (skupin), lze rozdělit do dvou základních druhů:

- využití výsadkové úderné činnosti v období branného boje na přístupech k přednímu okraji;
- využití výsadkové úderné činnosti v období obranného boje v hloubce obrany a při vedené útočné činnosti (protiútoky, protiúder).
- U prvního druhu úkolů mohou být výsadkové úderné útvary a jednotky použity k:
 - narušení organizace postupu vojsk protivníka k přednímu okraji naší obrany zřizováním léček, které ztěžují přesun proudů k předbojovým sestavám, ničení systému velení a řízení pohybu vojsk atd.;
 - boj s protivníkem v době protipřípravy vzdušným úderem proti místům velení raketového vojska a dělostřelectva, střediskům řízení systémů vysoce přesných zbraní, přistávacím plochám vrtulníků atd.

Ve druhém druhu úkolů výsadkové úderné útvary a jednotky mohou být použity k:

- boji s výsadky protivníka v sestavě vlastních vojsk (protivýsadek) v součinnosti s protivýsadkovou zálohou dezorganizací velení výsadku, znesnadnění mu manévru, opožďování plnění jeho stanovených cílů, vedení souběžných úderů s úderem plnění jeho stanovených cílů, vedení souběžných úderů s úderem protivýsadkové zálohy atd.;
- činnosti směřované k odstranění obklíčení vlastních vojsk;
- narušení organizace velení a spojení úderem na místa velení všeho druhu, spojovací uzly atd.

Při útočné činnosti (protiúderech a protiútocích) je lze využít mimo výše uvedená opatření k:

- vytváření příznivých podmínek k překonávání pásem ženijních překážek;
- ničení skladů včetně veškerých druhů munice (konvenční i jaderné);
- vytváření předmostí spolu s vyčleněnými útvary;
- uchvácení a udržení důležitých terénních čar, přepravišť, soutěsek, atd.

Veškeré úkoly byly skutečně vykonány na divizním cvičení Orion s vojsky.

Závěrem: ničení v hloubce uskupení protivníka, jeho jaderných zbraní, odpalovacích zařízení (děl), raket (střel), muničních skladů jaderných min, prostředků chemického napadení, průzkumných palebných a úderných systémů, jejich prostředků řízení, radioelektronického boje, míst velení, základů a týlových zařízení - patří k hlavním úkolům výsadkových úderných útvarů a jednotek.

Autoři se domnívají, že existuje daleko širší rozsah úkolů, které by mohly být plněny v rámci výsadkové úderné činnosti aktivní obranné činnosti. Bude to záviset především na nápaditosti velitelů a štábů, jejich profesionalitě a vůli dosáhnout vítězství všemi možnými dostupnými prostředky a způsoby.

Způsoby plnění úkolů výsadkovými údernými jednotkami a útvary

Výsadková úderná činnost bude závislá na charakteristických rysech a způsobech vyplývajících z určení výsadkových úderných útvarů a jednotek a úkolech, které se očekávají, že budou jimi splněny.

Mezi příznivé prvky výsadkové úderné činnosti patří:

- schopnost uskutečňovat účinné údery ze vzduchu vedené kolmým směrem;
- velká pohyblivost a operační i taktická manévruschopnost;
- velká operativnost;
- schopnost k současně vedenému boji s protivníkem – současně ze země i ze vzduchu;
- možnost použít operační a taktické překvapení.

Nepříznivými prvky budou:

- poměrně malá úderná síla (bez tanků);
- slabé zabezpečení organickým dělostřelectvem k vedení přímých paleb;
- velká závislost na podpoře ze vzduchu;
- poměrně malá odolnost proti palebným úderům protivníka;
- omezené možnosti vedení boje v jednom prostoru po delší dobu.

K tomu, aby byly využity klady a současně vyloučeny zápory, musí mít taktika činnosti výsadkových úderných útvarů a jednotek útočný charakter. Použití neaktivní statické obrany při udržení terénních čar (objektů) může být pouze přechodně uplatňovanou formou činnosti. Ale i tehdy musí být obrana propojena s uskutečňováním útočných prvků.

Hlavním výrazem útočnosti výsadkových úderných útvarů a jednotek budou ze vzduchu vedené kolmé údery. Jimi je nezbytné chápat údery do týlu a boků protivníka, které jsou vykonávány po palebném úderu. Tento úder vedou jednotky vysazované z vrtulníků, za podpory bojových vrtulníků, letounů a raketového vojska.

„Kolmé údery“ zpravidla umožňují překvapit protivníka, odstraňují nedostatek tanků, dovolují nečekaně udeřit na nejcitlivější místo a splnit úkol dříve, než jsou schopny do bojů zasáhnout jeho zálohy.

Překvapení protivníka je ukončeno v okamžiku vysazení výsadkového úderného útvaru nebo jednotky. Od té doby přestává být čas jejich spojencem. Útvar (jednotka) musí působit velmi rychle, aby splnil úkol nebo si zabezpečil příznivé podmínky k jeho splnění dříve, než se podaří protivníkovi účinně zasáhnout.

Velké operační a taktické možnosti umožňují úderným výsadkovým útvarům a jednotkám působit rychlým tempem ve velkém prostoru v týlu protivníka. To snižuje značně závislost na vzdušné ostraze, zranitelnost palebnými údery a potřeby ochrany vrtulníků, které jsou na zemi.

Současně taková činnost vyřazuje značný prostor terénu protivníka a ztěžuje mu protičinnost.

Přijetí zásady působit ve velkém prostoru týlu protivníka neznamená však nutně rozptýlit síly v času a prostoru. Naopak – výsadkové úderné útvary a jednotky musí umět se bleskurychle rozptýlit a stejně tak rychle se soustředit k vedení koordinovaného úderu všemi silami, aby se následně opět rozčlenily.

Soustředění úsilí neznamená vždy fyzické soustředění vojsk. Hlavním výrazem soustředění úsilí bude soustředná činnost, která spočívá ve sladění činnosti působící z různých směrů směřující ke zničení nebo ovládnutí stanoveného objektu v uskupení protivníka.

Schopnost současně zaútočit na protivníka ze země a ze vzduchu tvoří vysokou hodnotu výsadkových úderných útvarů a jednotek. Nic tak totiž nedeprimuje protivníka, jako jeho současné ohrožení ze země i ze vzduchu. To oslabuje jeho úsilí, dezorganizuje blízký tyl a oslabuje morální stav.

Velká operativnost výsadkových úderných útvarů a jednotek, která je vyjádřena schopností být rychle zasazen do boje s přenesením úsilí na jiné směry, jim umožňuje:

- využít okamžiku překvapení,
- udeřit na nejneočekávanějších místech,
- využívat výsledků úderů RVD, letounů a bojových vrtulníků,
- po splnění úkolu se rychle odpoutat od protivníka.

Využití noci a omezené viditelnosti je pravidlem výsadkové úderné činnosti, protože snižuje její některé slabé stránky, jako je např. nedostatek tanků, závislost na vzdušné podpoře i zranitelnost vrtulníků.

Zvláštním rysem **velení** u výsadkové úderné činnosti je jeho jednotnost, tzn. v rukou velitele výsadkového úderného útvaru (jednotky) se soustřeďuje velení, ať již vzdušnému nebo pěšímu sledu, popřípadě i motorizovanému.

Velení výsadkovému údernému útvaru (jednotce) ztěžuje jeho závislost na meteorologických podmínkách i situaci, která je ve vzdušném prostoru a podmínkách součinnosti s hlavními silami.

Výsledkem budou omezené metody a styl, kterými se musí vyznačovat způsob velení v tomto novém okruhu činnosti, zvláště pak:

- spolehlivé spojení, které musí zabezpečit nepřerušené velení výsadkovému údernému útvaru (jednotce) a možnost součinnosti s dalšími druhy vojsk;
- přísná centralizace velení v oblasti plánování a vzdušném přesunu, ale i široká decentralizace uvnitř výsadkového úderného útvaru (jednotky) po přistání, jakož i ohromná samostatnost příslušníků útvaru (jednotky) v rámci celkového plánu činnosti;
- operativnost velení, které se projevuje v rychlém reagování na probíhající změny v bojové situaci předpokládající maximální zjednodušení bojové dokumentace;
- neustálá a přesně zorganizovaná součinnost s operačním letectvem, raketovým vojskem a svazky (útvary), které působí čelně.

Výsadkové úderné útvary a jednotky budou používat ať již **útočnou, nebo obrannou činnost**, a při pobytu v tylu protivníka také **partyzánskou**.

Útočná činnost bude zaměřena k ničení protivníka nebo ovládnutí objektu, který se nachází v prostoru vysazení (přistání) nebo mimo něj.

Pozemní útok se obecně nebude lišit od útoku pěchoty. Rozdíl bude především v tom, že roli tanků převzou v určitém smyslu bojové vrtulníky a pozemní úder bude zpravidla podporován úderem ze vzduchu.

Možnosti výsadkové úderné činnosti budou však přesto částečně omezené vzhledem k nedostatku těžké techniky, především tanků a dělostřelectva.

Vzhledem k tomu musí výsadková úderná činnost spočívat na dovednosti manévru, překvapujících úderech spojených s maximálním využitím vlastních raketových a leteckých úderů, palby vedené z vrtulníků, organických minometů, protitankových a pěších zbraní. Rychlý a rozhodný úder do tylu a boků protivníka, dovedné vy-

užití terénních vlastností a podmínek omezené viditelnosti – to jsou základní rysy výsadkové úderné činnosti.

Obranná činnost si klade za cíl udržet ovládnutý objekt (prostor), řídceji obsazené čáry. Útočná a obranná činnost se bude zpravidla střídát, někdy budou prováděny současně, kdy část útvaru (jednotky) bude útočit, část se bude bránit za současného kolmého úderu do týlu (boků) protivníka.

Pokud bude nezbytné udržet ovládnutý prostor v týlu protivníka až do příchodu hlavních sil nebo vyčleněného útvaru, je nutné použít úporné aktivní kruhové obrany, která je spojena s uskutečňováním krátkých, ale rozhodných útočných úderů do boků útočícího protivníka.

Výsadková úderná činnost v týlu protivníka může nabýt různých forem, například: nájezdů, přepadů, léček, či dokonce partyzánské činnosti.

Výsadkové úderné nájezdy jsou bojovou činností, která je vedena na velkých prostorech s cílem zničit nebo ovládnout důležité objekty operačního nebo taktického významu (místa velení, spojovací a radiolokační uzly, letiště, komunikační uzly, sklady, nosiče jaderných zbraní, terénní úžiny, atd.).

Přepady jsou náhlé krátkodobě vedené intenzivní údery s cílem způsobit protivníkovi citelné ztráty nebo zničit jeho objekty. Nejvýhodnější je uskutečňovat je v noci nebo za omezené viditelnosti.

Léčky spočívají na včas připraveném skrytém rozmístění útvaru nebo jednotky na pravděpodobných osách (ose) přesunu protivníka, s cílem vést úder, způsobit mu ztráty a narušit jeho časový harmonogram pochodu.

Partyzánská činnost bude spočívat na dezorganizování týlu protivníka ve velkých prostorech přepady, léčkami, vytvářením léček z položených minových polí, ničením, atd., které je uskutečňováno samostatně působícími malými skupinami nebo ve spolupráci s místním odbojem.

V závislosti na možnostech podpory výsadkové úderné činnosti, silách a situaci protivníka, terénních podmínkách, termínech plnění úkolu, době a dalších podmínkách vystupují do popředí tři **způsoby uskutečnění výsadku** výsadkových úderných útvarů a jednotek:

- **bezprostřední (přímé)** vysazení spočívající v přistání v objektu nebo jeho těsné blízkosti,

- vysazení v blízkosti (poblíž), které spočívá v přistání vrtulníků dále od objektu této činnosti,

- vysazením kombinovaným způsobem, při němž je část výsadkového úderného útvaru nebo jednotky vysazena přímo v objektu a část poblíž.

Bezprostřední (přímé) vysazení je možné uskutečnit za podmínek, že:

- objekt činnosti (zteče) byl předem vážně umlčen raketovými, leteckými, radioelektronickými údery,

- tento objekt není obsazen protivníkem nebo ho brání pouze slabé síly protivníka,

- existuje možnost skrytého vysazení výsadku (např. v noci, za podmínek omezené viditelnosti, nebo v průběhu palebné přípravy, kdy je přehlušen hlukem motorů vrtulníků).

Výhody tohoto způsobu jsou, že:

- protivník má omezené možnosti použití zbraní hromadného ničení, protože by riskoval zasažení vlastních vojsk,

- je možnost zcela překvapit protivníka dříve, než je schopen zorganizovat útočný odpor,

- se zkracuje doba splnění úkolu,
- není nutné přemísťovat vojska pozemními cestami k určenému objektu zteče, tím se dá předejít zbytečné únavě vojáků ještě před vlastním splněním úkolu.

Vysazení v blízkosti (poblíž) je používáno v případech, kdy nelze využít přímého vysazení, anebo to není účelné.

Za výhody lze považovat:

- snížení ztrát lidí a techniky v nejkritičtějších okamžicích (přistávání a vysazování vojsk z vrtulníků), neboť je zpravidla uskutečňováno pod palbou protivníka,
- existuje větší možnost umlčení objektu raketovými a leteckými údery bez ohrožení vlastních vojsk,
- je usnadněno velení a součinnost mezi oběma údernými sledy (pozemním a vzdušným) a organizování bojové sestavy na místě,
- je zapotřebí méně času na přípravu vojsk a s nimi procvičení stanoveného úkolu, neboť tento způsob není tak složitý, jako je vysazení přímo v objektu, který je obsazen protivníkem,
- jsou zabezpečeny lepší podmínky bezpečnosti vrtulníků a materiálních zásob, které zůstaly v prostoru vysazení.

Vysazení kombinovaným způsobem je používáno v těch případech, kdy půjde o upoutání vojsk protivníka, která ovládají objekt (prostor), který je objektem zteče, v době, že jsou ještě vysazovány, rozvinují se a přecházejí do útoku hlavní síly výsadečového úderného útvaru nebo jednotky.

Příznivou stránkou této metody výsadku je využití téměř všech kladů přímého vysazení, současně okamžik překvapení i některých stránek vysazení v blízkosti. Tato činnost je velmi složitá a vyžaduje důkladnou součinnost, ať již uvnitř výsadečového úderného útvaru (jednotky), tak i s vojsky, která výsadek podporují.

Veškeré **vrtulníky nasazené ve výsadečové úderné činnosti** lze rozdělit do dvou kategorií: bojové a dopravní.

Dopravní vrtulníky dopravují pěchotu, využívají palubní výzbroj, ruční zbraně a granáty, mohou ničit cíle na zemi přímo před vysazením (přímým) a za přeletu nad terénem obsazeným protivníkem.

Bojové vrtulníky mohou být mimo palebných úkolů použity ke zjišťování cílů a řízení palby.

Dopravní vrtulníky po vysazení výsadku přepravovaných vojsk se rozptylují v terénu mimo dosah účinné (přímé) palby protivníka. Využívají přirozené úkryty a skryše, maskují se, zabezpečují a chrání se protiletadlovou palbou.

K úkrytí a přirozeném maskování vrtulníků jsou vhodné úvozy, odvrácené svahy hor a kopců, lesní mýtiny, viadukty cest a železnic, zděné domy, zvláště pak železobetonové budovy v městské zástavbě atd. Tyto úkryty nejenom maskují, ale také chrání vrtulníky proti palbě protivníka.

Vrtulníky musí být v nepřetržité pohotovosti k dalšímu naložení jednotek a jejich přepravení do jiného prostoru. Proto je nezbytné udržovat neustálé spojení mezi místy přistání vrtulníků a bojujícími jednotkami.

V některých případech, zvláště pokud není hloubka výsadku velká nebo při činnosti ve vlastním terénu, se mohou dopravní vrtulníky po uskutečnění výsadku vrátit na své základny nebo přistát v prostorech nablízku, které jsou obsazeny vlastními vojsky. Zde musí být opět v pohotovosti znovu vzlétnout do prostoru, v němž bojují jejich jednotky.